

Sygn. akt III AUa 318/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Krystyna Merker (spr.)
Sędziowie	SSA Krystyna Budzianowska SSA Małgorzata Woźnowska-Gallos
Protokolant	Aneta Szafruga

po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2012r. w Katowicach

sprawy z odwołania E. K. (E. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

przy udziale zainteresowanego D. K.

o wysokość renty rodzinnej

na skutek apelacji ubezpieczonej E. K. i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 2 grudnia 2011r. sygn. akt VIII U 898/11

1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. 1 i oddala odwołanie,

2. oddala apelację ubezpieczonej.

/-/ SSA M. Woźnowska-Gallos /-/ SSA K. Merker /-/ SSA K. Budzianowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. III AUa 318 /12

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach w pkt 1. zmienił częściowo decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w C. z dnia 11 lutego 2011r. i przyjął do ustalenia wysokości renty po Z. K., zmarłym w dniu 23 czerwca 2010r., okres 12 miesięcy w wymiarze po 1,8 i 28 miesięcy w wymiarze po 1,5 a, w pkt 2. oddalił odwołanie w pozostałej części.

Sąd Okręgowy rozpoznając odwołanie ustalił, że z treści dokumentów znajdujących się w aktach rentowych i sądowych (k.5 akt) oraz treści wyjaśnień skarżącej przed Sądem (k.46 akt) wynika, że zmarły mąż odwołującej, urodzony w dniu (...), Z. K. był górnikiem KWK (...) w okresie od 17.01.1983 roku do 28.07.2010 roku, w okresie od 1.09.1976 roku do 31.01.1980 roku i od 8.02.1980 roku do 16.10.1983 roku wykonywał on prace niegórnice na powierzchni.

W dniu 7.05.2010 roku wystąpił on z wnioskiem o przyznanie prawa do górniczej emerytury z tytułu ukończenia wieku 50 lat.

Powyzszy wniosek został rozpoznany decyzją ZUS z 28.05.2010 roku (k.41-49), przyznając mu prawo do górniczej emerytury od 24.07.2010 roku i 27.07.2010 roku, tj. od zaprzestania pobierania zasiłku chorobowego i osiągnięcia przez niego wieku emerytalnego 50 lat.

Wysokość tejże emerytury została ustalona na kwotę brutto 4.013,01 zł.

Z. K. zmarł w dniu 23.06.2010 roku (k.47 akt Kge).

Osobami uprawnionymi do renty rodzinnej po Z. K. są jego żona E. K. oraz syn D. K. po połowie na mocy decyzji ZUS z 11.02.2011 roku o przyznaniu prawa do renty rodzinnej (k.21-26) oraz decyzji ZUS o podziale renty rodzinnej z 8.03.2011 roku.

Aktualnie od 1.10.2011 roku zainteresowany D. K. nie pobiera renty rodzinnej z powodu ukończenia studiów wyższych (patrz: oświadczenie skarżącej przed Sądem k.46 akt sprawy oraz pismo procesowe D. K. z 10.10.2010 r. k.34-35 akt sprawy).

Okolicznościami bezspornymi pomiędzy stronami w świetle treści dokumentów znajdujących się w aktach rentowych, w świetle treści odwołania i treści odpowiedzi ZUS na odwołanie są, że zmarły Z. K. wykonywał zatrudnienie w okresie od 1.09.1976 roku do 23.06.2011 roku i z tej przyczyny posiadał on łączny okres składkowy, wynoszący 394 miesiące, oraz

11 miesięcy nieskładkowy (zestawienie k.36 akt ZUS), że wykonywał on pracę górniczą na KWK (...) w okresie od 8.02.1980 roku do 23.06.2010 roku jako konserwator sprzętu pomiarowego na powierzchni do 16.10.1983 roku, następnie pod ziemią, jako ślusarza od 16.10.1983 roku do 31.10.1986 roku, następnie jako maszynista wyciągowy, z tytułu wykonywania tejże pracy posiada on 18 miesięcy pracy górniczej półtorakrotnej podlegającej przeliczeniu w wymiarze po 1,8, 28 miesięcy stałej i wykonywanej w pełnym wymiarze czasu pracy pod ziemią oraz 269 miesięcy pracy górniczej mieszanej wykonywanej zarówno pod ziemią jak i na powierzchni (zestawienie k.33-34 akt ZUS).

Okolicznością bezsporną jest także wysokość zarobków męża skarżącej za lata 1980-2009 oraz fakt, że najkorzystniejsze zarobki uzyskał on w okresie 10 kolejnych lat kalendarzowych 1990-1999 k.23-29, k.39 akt rentowych, ze wskaźnikiem podstawy wymiaru 210,31%, a także fakt, że zmarły mąż odwołującej nie był osobą uprawnioną do górniczej emerytury bez względu na wiek z art.50e ustawy z 17.12.1998 roku, gdyż nie posiadał on okresu 25 lat stałej i w pełnym wymiarze czasu pod ziemią pracy, lecz jedynie okres 40 miesięcy takiej pracy.

Okolicznością bezsporną pomiędzy stronami pozostała również wysokość samej górniczej emerytury przyznanej mężowi skarżącej w decyzji ZUS z 28.05.2010 roku na kwotę brutto 4.013,01 zł (k.41-44 akt ZUS) za pomocą kwoty bazowej 2.716,71 zł, a także fakt, że kwota renty rodzinnej należnej jednej osobie winna wynosić 85% świadczenia, które przysługuje zmarłemu, a kwota renty rodzinnej dla dwóch osób uprawnionych wynosi 90% świadczenia, które przysługiwało zmarłemu, niezależnie od tego, czy została ona potwierdzona decyzją ZUS (patrz: Uchwała SN z 8.07.2008r. I UZP 2/08, zam. OSNAP nr 1-2/2009, poz.18).

Okolicznościami spornymi pomiędzy stronami pozostało nadal, czy zmarły mąż odwołującej był uprawniony do emerytury górniczej oraz kwestia uwzględnienia przy ustalaniu skarżącej E. i D. K. wyższych górniczych przeliczników po 1,8, po 1,5, po 1,4.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zgodnie z przepisami art.50a ust.2 ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku (Dz.U. nr 153, poz.1227 z 2009 r.), prawo do górniczej emerytury z tytułu ukończenia wieku 50 lat przysługuje górnikowi, który posiada okres pracy górniczej i równorzędnej wynoszący co najmniej 25 lat, w tym co najmniej 15 lat ścisłej pracy górniczej z art.50c ust.1 tejże ustawy.

Zgodnie z ogólną regułą wynikającą z art.100 ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku, prawo do górniczej emerytury z art.50a ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tegoż prawa, w tym osiągnięcia wieku emerytalnego 50 lat życia (patrz: wyrok SN z 24.01.2001r. II UKN 136/00, zam. OSNAP nr 18/2002, poz.441).

Mąż odwołującej Z. K. zmarł w dniu 23.06.2010 roku, będąc w wieku 49 lat, przed osiągnięciem wieku emerytalnego 50 lat (powyższe nastąpiłoby dopiero w przyszłości w dniu 24.07.2010r.) oraz nie był on osobą uprawnioną do górniczej emerytury bez względu na wiek z art.50e ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku.

Z tych przyczyn nie był on osobą uprawnioną do górniczej emerytury z art.50a ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku w rozumieniu art.65 i 100 ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku (patrz: Uchwała SN z 4.09.1978 roku II UZP 22/78, zam. OSNAP nr 3, poz.47 oraz uzasadnienie wyroku SN z 28.02.2001r. II UKN 20/2002, poz.499).

Zmarły mąż odwołującej, jako osoba wykonująca górnicze zatrudnienie w okresie ostatnich 10 lat przed śmiercią po uwzględnieniu treści art.65 ust.2 ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku, spełniał jedynie warunki do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Z tych względów zgodnie z przepisami art.62 i art.52 ust.1 ustawy emerytalnej z 17.12.1998 roku, przy ustalaniu wysokości należnej renty rodzinnej skarżącej i dla jej syna D., nie bierze się pod uwagę wysokości okresów pracy górniczej mieszanej, wykonywanej zarówno pod ziemią oraz na powierzchni od 1.11.1986 roku do 23.06.2010 roku w ilości 269 miesięcy podlegających przeliczeniu w wymiarze po 1,4.

Zgodnie z powyższymi przepisami prawa, przy ustalaniu innych świadczeń (emerytury nie górnicze) bierze się jednak pod uwagę okresy pracy górniczej zmarłego górnika, pracy półtorakrotnej podlegającej przeliczeniu w wymiarze po 1,8 oraz okres stałej pracy górniczej podlegający przeliczeniu w wymiarze po 1,5.

Od powyższego wyroku apelację wniósł organ rentowy i ubezpieczona.

Organ rentowy w apelacji zarzucił naruszenie prawa materialnego - art.52 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2009, Nr 155, poz.1227 ze zm.) poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku błędnej wykładni polegającej na uznaniu, że powołany przepis znajduje zastosowanie przy „ustalaniu innych świadczeń”, w tym rent, w sytuacji kiedy przepis ten znajduje zastosowanie wyłącznie w przypadku ustalania wysokości emerytur innych niż określone w art.51 ustawy.

W oparciu o powyższe zarzuty wnosił o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie odwołania w całości.

Organ rentowy podniósł, że z ustaleń faktycznych stanowiących podstawę wyrokowania w niniejszej sprawie wynika, że w dniu śmierci mąż ubezpieczonej nie spełniał warunków do emerytury, ponieważ nie osiągnął wieku emerytalnego, tym samym wysokość renty rodzinnej należało ustalić biorąc za podstawę rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy (art.73 w zw. z art.65 ust.1 ustawy), do której nie stosuje się przeliczników górniczych, o których mowa w art.51 i 52 ustawy.

W ocenie organu rentowego, Sąd pierwszej instancji dokonał błędnej wykładni art.52 ust.1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co doprowadziło do niewłaściwego zastosowania w sprawie prawa materialnego, tym samym apelacja wyroku jest konieczna i uzasadniona.

Ubezpieczona w apelacji domagała się zmiany zaskarżonego wyroku w pkt 2 poprzez przyznanie jej prawa do renty rodzinnej ustalonej według wysokości emerytury po zmarłym w dniu 23 czerwca 2010r. mężu Z. K., ustalonej decyzją organu rentowego z dnia 28 maja 2010r.

Ubezpieczona podniosła, że zgodnie z art.73 ust.1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, renta rodzinna wynosi:

1. dla jednej osoby uprawnionej - 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu,
2. dla dwóch osób uprawnionych - 90% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu.

Jak zauważył w uzasadnieniu swego wyroku z dnia 8 września 2004 roku Sąd Apelacyjny w Katowicach (sygn.akt III AUa 1948/03 LEX nr 147177), „ustawodawca w przepisie art.73 ust.3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS dlatego posłużył się określeniem „przysługiwałoby” zamiast „przysługiwało”, ponieważ renta rodzinna jest należna nie tylko w przypadku, gdy osoba zmarła miała już ustalone prawo do świadczeń, ale również po osobie, która w dacie śmierci spełniała warunki do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy (art.65)”.

Stwierdzenie to pozwala przyjąć, że renta rodzinna należna jest także w przypadku, gdy osoba zmarła miała już ustalone prawo do świadczeń, tak jak to było w niniejszej sprawie.

Decyzją bowiem organu rentowego z dnia 28 maja 2010 roku ((...)) Z. K. prawo do emerytury przyznano. Decyzją tą ustalone zatem zostało prawo do świadczeń oraz ustalona ich wysokość.

Ubezpieczona wniosła o oddalenie apelacji organu rentowego.

Sąd Apelacyjny rozpoznając apelacje stron, zważył co następuje:

Apelacja organu rentowego zasługuje na uwzględnienie, natomiast apelacja ubezpieczonej podlega oddaleniu.

Słusznie zarzuca organ rentowy, że Sąd Okręgowy przy rozpoznaniu sprawy dopuścił się naruszenia przepisu art. 52 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz.1227 ze zm.).

Zgodnie z tym przepisem przeliczniki 1,5 i 1,8 stosuje się przy ustalaniu wysokości emerytur innych niż określone w art. 51 ustawy a zatem przeliczniki te nie stosuje się przy ustalaniu wysokości rent rodzinnych.

Wykładnia językowa tego przepisu nie budzi wątpliwości interpretacyjnych i prowadzi jednoznacznie do wniosku, że zastosowanie przeliczników górniczych w wysokości 1,8 i 1,5 , jest możliwe wyłącznie w przypadku ustalania wysokości emerytur (innych niż górnicze), a nie wszystkich świadczeń przyznawanych na podstawie ustawy emerytalnej.

Natomiast wysokość renty rodzinnej ustala się na mocy art.73 ustawy w zależności od osób uprawnionych, od kwoty świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu a za kwotę świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu, uważa się na mocy art. 73 ust. 2 ustawy kwotę emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Istotne jest zatem w sprawie ustalenie, zgodnie z art. 65 ustawy, czy zmarły Z. K.

w chwili śmierci miał ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniał warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń, przy czym przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna.

Z. K. wystąpił w 7 maja 2010r. z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury.

Decyzją z dnia 28.05.2012r. organ rentowy przyznał mu prawo do emerytury z dniem 27.07.2010r. po wyczerpaniu zasiłku chorobowego po ukończeniu 50 roku życia w dniu 24.07.2010r.

Z. K. zmarł w dniu 23.06.2010r. przed osiągnięciem wieku emerytalnego.

Należy zauważyć, że decyzje organu rentowego nie posiadają charakteru konstytutywnego a jedynie deklaratoryjny.

Decyzja stwierdza jedynie istniejący stan rzeczy, a więc istnienie prawa do świadczenia, które powstaje ex lege po spełnieniu wszystkich przesłanek ustawowych.

Na mocy art. 100 ustawy prawo do świadczeń określonych w ustawie powstaje z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa a zatem powstaje z mocy ustawy, a nie z mocy decyzji organu rentowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego warunek określony w art. 65 ustawy, że renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub spełniała warunki wymagane do uzyskania emerytury, należy rozumieć w ten sposób, że osoba zmarła w chwili śmierci miała już status emeryta lub spełniała warunki do nabycia prawa do emerytury.

Natomiast Z. K. w chwili śmierci nie miał jeszcze statusu emeryta, gdyż nie spełniał warunków wymaganych do nabycia prawa do emerytury.

Okoliczność, że organ rentowy w dniu 28.05.2010r. wydał decyzję o nabyciu w przyszłości przez Z. K. prawa do emerytury po spełnieniu warunków określonych w ustawie nie może być rozumiane jako ustalenie prawa do emerytury w rozumieniu art. 65 ustawy.

Z tych względów zmarły Z. K. był w chwili śmierci osobą całkowicie niezdolną do pracy i wysokość renty rodzinnej podlega obliczeniu w oparciu o wysokość renty dla osób całkowicie niezdolnych do pracy.

Dlatego brak jest podstaw do ustalenia wysokości renty rodzinnej na podstawie kwoty hipotetycznej emerytury, obliczonej decyzją z dnia 28.05.2010r. a prawidłowe jest ustalenie wysokości renty rodzinnej decyzją z dnia 11.02.2011r. od kwoty renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Dlatego na mocy art. 386 § 1 kpc należało orzec jak w pkt 1 sentencji a na mocy art. 385 kpc jak w pkt 2 sentencji.

/-/ SSA M. Woźnowska-Gallos /-/ SSA K. Merker /-/ SSA K. Budzianowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM+